

M A G Y A R K U R I R

M D C C C X I I - d i k
E S Z T E N D Ö R E,

Dr. Decsy Sámuel.

és

Pántzél Dániel

által.

BCU Cluj Central University Library Cluj

IV. Fertály Esztendő.

Bétsben, 1812.

Nyomtatott Nemes Haykul Antal
betűivel.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nr. 27.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indult Bétsből Pénteken Október 2-ik napján 1812-dik
esztendőben.

B é t s.

Eő Cs. K. Felségek a' Koronaörökös Hertzzeffel egyetemben, a' magok' familiai jószágokra tett útjokból, Sept. 26 dikán kívánt jó állapotban ha-zaérkeztek. — Sept. 30-dikán *Laxemburgha* vet-ték Császár és Császárné ő Felségek útjokat né-hány napokra.

Spanyol és Portugallia Országok.

A' *Morning Chronicle* nevezetű Londoni Zsur-nálnak 5-dik Septemberei darabja azt tartja, hogy Generál *Durban* az utolsó verekedésnek egyi-kében a' Portugalliai lovasságot jó rendbe hoz-ván, 's könnyű ágyúkat adván segítségéte, né-hány Frantzia Svadronokba bé vágatott, 's an-nyira előre nyomult, hogy a' fő tábortól eta-

szakasztatván, senkit sem lehetett segítségére küldeni. A' Portugallusok a' Frantziákat megtámadták, de hirtelen megfordultak, és a' mint lehetett futottak; a' hátok megett állot Német Dragonyosokra rohantak, és a' nékiek adott ártillériát oda hagyták, mellyek a' Frantziáknak hatalmokban estek. A' Portugalliai Dragonyosok mind addig hadi rendbe nem állottak, míg a' NémetLegiónnak nehéz lovassága eleikbe nem ment, a' kik hasonlóképpen megtámadták az ellenséget, hanem sokat is vesztek, és a' Brigádának vezére *Jonquieres* Oberster fogságra esett. A' Portugalliai hadi tisztek dítésretessen viselték magokat.

A' Spanyol országi újabb történetek felől semmi bizonyost nem találunk sem a' Frantzia sem az Anglus levelekben. Annyit észre lehet venni, hogy a' Frantziáknak a' Marschal *Marmont* Salamankánál történt megsebesedése után feles segítségek érkezett Frantzia Országból *Bayonne* felől. Tíz ezer emberre teszik annak a' Frantzia seregnek számát, a' mellyet Marsal *Massena* az úgy nevezett Portugalliai Frantzia ármáda segítségére *Bayonnén* által *Valadolidhez* vitt, a' melly várostól nem messze fekszik az ennekelőtte *Marmont* által vezéreltetett ármáda, azolta, hogy magát Salamankától vissza vonta.

Astorgát még meg nem vehették az Anglusok; és úgy látszik, hogy az ezt ostromló Anglus sereg ellen is számos Frantzia sereg indult útnak.

Gen. *Beresfordról* és a' több Anglus tisztekről, a' kik a' Salamankai verekedésben megsebesedtek vólt, azt olvassuk az Anglus levelek-

ben, hogy már nagy részint mind meggyógyultak.

Gen. Hill, a' ki *Badajoz* mellett tanyázik egy időtől fogva, 6000 Spanyolokból álló segítséget kapott, a' kik *Kadikszból* jövének *Ayamonte* mellé szállottak - ki. Frantzia Marschal *Soult* pedig, a' ki *Sevillától* *Badajoz* felé Gen. Hill ellen elő nyomult volt, *Sevillához* ismét vissza ment, minekutánna *Badajoz* mellett a' Hill ármádáját jó vígyázattal lenni találta.

Spanyol Generális *Ballasteros*, a' ki *Malagához* ment volt *Gibraltár* alól, ide a' *St. Roquei* sántok megé ismét vissza érkezett, minekutánna a' *Vilate* vezérlése alatt lévő Frantzia seregek onnék *Ximena* felé eltakarodtak volna.

Valami új tudósítások szerint egy Anglus expedízió, a' melly *Sicilia* mellől már jó ideje hogy elevezvén magát sokáig sohol sem mütatta, *Alicantéhez* kötött - ki.

Orosz Tsotázó mező

A' hivatal szerint való 17-dik Frantzia hadi tudósítás e'képpen következik: —,

„*Gziask*, September 8-dikán. A' Császár' fő hadi szállása Aug. 31-dikén *Velitsaroban*, September 1-ső és 2-dik napjain *Gziaskban* volt. —

„Sept. 1-ső napján a' Nápolyi Király 10 *Vers-te* távolságra állott a' fő hadi szálláson túl; ennek balja felől 2 órányira a' Vice-Király, jobja felől pedig ugyan annyi távolságra Hertzeg *Poniatowszky* állott. Mindenütt történtek néhány ágyúlövések, és kardal való vagdalódzások; 's néhány száz emberek elfogattattak. —

A' *Gziask* vize a' *Volgába* szakad. Mi tehát e' szerint azon vizeknek mellyékeiken állot-

tunk, a' mellyek a' *Kaspium* tengerbe folynak. A' *Gziask* hajókázható víz egész a' *Volgdig*. —

„*Gziask* városában 8 vagy 10 ezer lelkek találtatnak. Sok kő és téglá házak, néhány harangos tornyok 's vászony fábrókák vannak benne. Észrevehető, hogy a' szántás vetés ezen országban nagy előmenetelt tett 40 esztendőktől fogva, annyira, hogy azon leírásokhoz, mellyek ezen Ország felől kiadattak, telyességgel nem hasonlít. Krumpli, hüvelykes vetemény, minden féle káposzta és egyéb zöldség dolgában bővség van. A' tsürek (szérúk) tele vannak. Most az őszelejen vagyunk, és az idő most olyan itt, mint Frantzia Országba Oktober' elején. —

„A' szökevények, foglyok, és lakosok egy szájjal erősítik, hogy Moskauban és az Orosz ármádánál, a' melly a' külömbkülömb verekedésekben véghetetlen sokat vesztett, a' gondolatok meghasonlottak, és leg nagyobb rendetlenség uralkodik. Az Orosz Generálisoknak egy része feltseréltetett. Úgy látszik, hogy az ármáda' vélekedése nem hagyja helybe A' Hadi Minister *Barklay de Tolly* hadi plánumát; azzal vádolják őtet, hogy különkülön verette-meg a' fegyveres Osztályokat. —

„Hertzeg *Schwartzenberg* Volhyniában van; az Oroszok futnak előtte. —

„*Riga* előtt heves verekedések történtek; mindenkor a' Pruszsusok voltak a' nyertesek. —

„Mi itt (*Gziask* városában) két Orosz hadi tudósításokat találtunk, mellyek a' *Smolenski* és *Drissai* verekedésekről szólnak. Ezek oly különösseknek lenni látszottak nekünk, hogy ide

iktatni méltónak ítéltük őket (*) Ha az ezek után következő Orosz hadi tudósításokat meg kapjuk, azokat is el fogjuk küldeni a' kiadás végett a' *Monitörnek*. Úgy látszik ezekből a' hadi tudósításokból, hogy az ezeket kiadó újságíró használta azt a' *Moskaiak'* eleibe adatott letzkét, hogy az Orosz népnek nem kell igazat modani, hanem meg kell őtet tsalni hazugságok által. Az Oroszok gyűjtötták meg *Smolensket*, ők gyűjtötták meg annak külső városait, midőn látták a' tsata után, hogy mi hidat tsinálunk a' *Dnieperen*. Ők gyűjtötták meg *Dorogobuczt*, *Viazmát*, és *Gziaskot*; 's a' *Frantziák* őltották meg mind ezeket. Ezt könnyű elhinni. A' *Frantziáknak* nints hasznok abban, hogy az olyan városokat meg gyűjtsák, mellyek az övéik, és hogy ezeknek felégetések által magokat azon haszontól meg foszszák, mellyet ők ezektől várhatnak. Mindenütt tele találtuk a' pintzékét pálinkával, bórrel, 's egyéb haszon vehető portékákkal. —

„Ha az Ország elpusztított, 's ha a' lakosok több kárt vallottak, mint sem a' mennyit a' hadakozás magával hozott volna, annak magok az Oroszok az okai. —

„Az ármáda Sept. 2-dik és 3-dik napjain ki nyugodta magát *Gziask* környékein. —

(*) Mi ezen két Orosz hadi tudósításokat nem tesszük most ide, azért, minthogy már mindkettőt kiadtuk a' 26-dik számú M. Kurirban, egyiket t. i. annak 411-dik, a' másikat pedig 415 dik lapjain, a' hol meg lehet olvasni őket.

„Azt erősítik, hogy az ellenség Mozaik mellett és a Moskai lineák előtt sántákat készít. —

„Könnyű lovas Oberster *Marbeuf*, a *Kroznói* mellett (Aug. 14-dikén) történt tsatában az Oroszoknak egy négy szegletű sorban álló batalionjokba a maga regementjével bérontva, bajonét dőfést kapott. —

„Mi itt a *Gziask* vizén 6 hidat csináltunk.“

Északi Amerika.

A *Ney - Jorkból* Jul. 25-dikén indult levelekben e képen írnak: —,

„Seregeink megtevék az első győzedelmi lépést, a mely legelévenebb *enthusiasmust* gerjesztett nálunk. Generális *Hull*, a vezérlése alatt lévő ármárával *Canadába* kiszállott és *Sandwich* városát elfoglalta, a honnét a *Canadai* lakosokhoz hathatós proklamatiót bocsátott, mellyben azt ígéri nekik, hogy őket Nagy Britanniának járma alól megszabadítja; azt is jelentvén nekik, hogy ő minden esethez készen tartván magát, olyan fegyveres erőt viszen oda, a mely minden ellentálláson győzedelmeskedni fog. Mostani seregei még csak az előljáró tsapatját teszik annak az ármárának, mellyet az egyesült Státusok *Canadába* bészállítani szándékoznak. —

„*Sandwich* városának erősítéséhez azonközben hozzá fogatott Gen. *Hull*. Az Anglusok ellenben minden erejeket *Maldennél* gyűjtötték össze, a hol, mint mutatják, védelmezni akarják magokat. Minthogy magoknak nem sok katonájuk van, sok lakosokat a fegyverfogásra kényszerítettek, Drágább portékáikat azonközben nagy sietséggel hajókra kezdték rakni. —

„Az Egyesült Státusokban lakó Anglusok mindenütt Politziai előljárók eleibe hívatatván, neveiket, idejüket, állapotjokat, és lakhelyeket szorosán felírták, valamint szintén azt az okot is, a' mellyre nézve az Egyesült Státusok' földjü vannak.

Az úgy nevezett Szövetségesek (Föderálisták) és Pátrióták között igen rút veszekedések kezdettek folyni az Egyesült Státusoknak némelly helyeiken nevezetesen a' *Baltimorei* vidékeken. A' népnek úgy nevezett Föderalista részei az Anglusokkal tartanak, 's nem akarják az ellenek való hadakozást, az úgy nevezett Pátrióták pedig egészszen néki mérgesültek a' hadakozásnak. Mind két rész a' maga újság levelei által iparkodik a' maga részire hódítani a' népet, a' melly iparkodás már is igen véres veszekedésre adott alkalmatosságot *Baltimoreben*, mellynek röviden ennyiben áll a' leírása: — Jul. 20 dikán kijövé a' *Federal Republican* nevű újság levelek, a' nép azon éjjel az újság' kiadójának *Hanssonak* háza előtt össze sereglett, oly czéllal, hogy az ő házat letépje. Az újságíró-társak azonközben, a' dolgot kétségkívül előre megsajdítván, házi bútorjaikat titkon elvitették onnét, és számos Föderálistákat gyűjtven össze a' házat ezekkel elfoglaltatták, kik között vóltak *Lee* és *Lingham* Generálisok, az *Virginiai*, e' pedig *Georgiai* ember. A' lármázók hozzá fogtak a' ház' ostromlásához, melly tsak abban állott, hogy az ablakokat kövekkel behajgálták; a' házbéliek ellenben kipuskáztak rájok, 's két embert meg is öltek és igen sokat megsebesítettek, hanem reggel felé sokak a' házban lévők közzül titkon abból eltávoztak.

Végezetre megérkezett Gen. *Strike* és egy Májor 60 katonákkal a' tsendességnek helyreállítására. *Hanson* és a' barátjai, a' kik a' házban maradtak vólt, arra ajánlották magokat önként a' Generálisnak, hogy ha kezeséget vállal az ő bátorságban való maradások eránt, ők magokat által adják a' polgári ítélő széknek. Gen. *Strike* ezt nékiek megígérte, melly után a' házból kijövén a' katonák által körülvéttettek és fogházba kísértettek. —

Ezzel azonközben még nem lett vége a' rút támadásnak, minthogy a' katonaság, a' melly parantsolatot kapott vala, hogy a' fogházat védelmezze, és a' tsendességet fenn tartassa, nem engedelmeskedett. Jul. 21-dikén éjjel ismét öszsze gyülekezett a' nép, és a' fogházba bérontván, dühösséggel az abban lévő 26 szerentséllen foglyokra rohant, és addig botozta őket, míg tsak az életnek valami jelét mátatták. *Thomson* nevűt a' foglyok között, nem tsak mint a' barmot úgy elverték, hanem egy szekérre felvetvén és magokkal elvivén, hal zsírba megferesztették, 's azután tolluban meghempelygetvén úgy zárták tömlőtze. —

Azt mondják, hogy Gen. *Lee* meghalt a' verés után, 's hogy a' többeknek életkehez is kevés reménség van. Ezek a' ket Generálisok *Lee* és *Lingham*, nagy befolyású emberek vóltak a' magok tartományaikban.

Nagy Britnunia.

Azt olvassuk a' *Times* nevű Londoni újságban, hogy *Thorton* Úr, kit az Angliai Ország-lószék Koppenhágába küldött vala, olly véggel, hogy a' Dániai udvart a' megbékéllésre réá ve-

gye, nem érhetette-el célját, minthogy a' Dániai Országlószék a' helyett, hogy az Anglus udvar' kívánságait elfogadta volna, inkább 48 battalionoknak össze gyűjtetések eránt tett-rendeléseket.

D á n i a.

Hessen-Kasseli *Keresztely* Princznek, a' ki a' Dániai Koronaörökös Herczegaszszont *Károlinát* feleségül veszi, ezen Királyi Hertzegaszszonnal való kézfogása, September' 14-dikén tartatott a' *Friederichsbergi* kastélyban.

Újabb hadi tudósítások az Orosz tsatdzó mezőről.

A' Frantziák *Moskauban* vannak — a' honét e'képpen írtak September' 16-dikán: —

„A' September 7-dikén történt tsatától fogva három útakon nyomúlt a' Frantzia ármáda elő felé, egyiken a' *Mosaiski* egyenes úton, másikon a' melly *Zvenigorodon* jön által, 's harmadiken a' melly *Kaluga* felé megyen. A' Császári fő hadi szállás Sept. 12-dikén oda hagyta *Gzaisket*, 's akkor *Petelinába*, 13-dikban *Berovskába*, és 14-dikben *Moskauba* érkezett. Moskaun kívül két *Werste* távolságra, hadi líneák és sántzok voltak készítettve. Ezeket az előre nyomuló Frantzia ármáda, az Oroszoktól oda hagyattatva találta. —

„A' *Moskai* Kormányozó Gróf *Rastopschin* az Orosz őrző seregek onnét való eltávozása után, a' közönséges fogházakból és a' leg aljabb nép közzül valami 9000 embereket felfegyverkeztetvén, ezen sereg védelmezni próbálta magát a' *Kremlöben*; hanem egy batteria által, a' melly a' *Czároknak* ezen régi kastélyára tüzelni

kezdett, nem soká mint a' por úgy széllyel szóratott. Elfoglaltatván ezen kastély; ennek fegyveres házában 60,000 puskát és 120 ágyút találunk. —

„A' nevezett Kormányozó minden előkelőbb kereskedőket és polgárokat, sőt minden közönséges óltó eszközöket és készülleteket előre eltakarítottatott vala a' városból. Az aljas nép minden némú gonoszságoknak elkövetésire használta az alkalmatosságot. A' tűz a' városnak néhány részeit pusztítja. —

„A' Császári fő hadi szállás a' *Kremben* van.

Újabb tudósítások Spanyol Országból.

A' M. Kurir 18-dik számú darabjának első és második lapjain egy rövid de fontos tudósítás fordul elő, a' t. i. mellyet a' Marschal *Mormont* Adjutánsa Spanyol Országból *Párisba* a' Hadi Ministerhez hozott a' Jul. 22 dikén történt *Salamankai* verekedésről. Ugyan ezen történetnek egész folyamatjáról környúlállásos tudósítát küldött Jul. 31-dikén maga Marschal *Marmont Tulelából* ugyan tsak a' Ministerhez. Ez is kijött már most a' Monitörben, és sok tekintetekre nézve méltó a' közönség' eleibe. Így következik: —

„Minthogy, Hertzeg Úr! a' Frantzia országgal való közösülésnek félbeszakadása engemet ezen esztendőbéli táborozástól fogva megakadályoztatott abban, hogy Hertzegségedet időről időre az előforduló történetek felől tudósíthassam, erre nézve mostanában azon időpontra kezdvén tudósításomat, a' mikor az Anglusok ezen táborozást elkezdették, minden mozdú-

lásokat környülállásosan le-írok egész addig a' szerentsétlen történetig, a' melly nem régen előfordúlt, és a' mellyet mi telyességgel nem vártunk. Én már Májustól fogva tudtam, hogy az Ánglus ármáda nagy erővel fogna a' táborozáshoz hozzá kezdeni; én erről tudósítottam a' Spanyol Királyt, hogy olyan készüléteket tehesen, a' milyeneket jónak fog tartani; hasonló jelentést tétettem Gen. *Kassarellinél* is, hogy legyen készen, hogy ha az idő eljövendő, nékem segítséget küldhessen. —

„Az eleségszerzésnek rendkívül való nehézsége, és egy nagy számú ármáda' egy helyen való élőködhetésének lehetetlen volta, okozták, hogy Salamankában tsak 8 vagy 9 Batalionokat tarthattam; azonban a' több tsoportok is közel feküdtek, hogy az ármádának minden részei kevés napok alatt hozzám érkezhessenek. —

„Az ellenséges ármáda Jun. 12-dikén által jött az *Agueda* vízen, a' melly nékem 13-dikben tudtomra esvén, kiadtam a' seregeknek öszszegyülekezések eránt való parantsolatokat. Jun. 16-dikán megérkezett az Ánglus ármáda *Salamanca* előtt; én 17-dikre vírradó éjjel oda hagytam ezen várost, tsak azon crösségekben hagyván őrző sereget, mellyeket mi nagy iparkodással való munka által megoltalmazható állapotban helyeztettünk vala. Én akkor 6 Fr. mértföldnyi távolságra vissza vontam magam, hanem itt 5 osztályokra szaporítván ármádámat, ismét előre kezdettem nyomólni, az Ánglus szélső vígyazókat elkergettetem, és arra kényszeríttem az ellenséges ármádát, hogy lehető célzását árúlja

el. Úgy látszott, hogy a *Sant-Christováli* szép térségű halmokon meg akar verekedni. Az alatt az ármádám több részei is megérkeztek hozzám. Az ellenség' szép fekvése körül minden féle hadi fordulásokat tettem, de végezetre csakugyan meggyőződtem a' felől, hogy itt minden felől meggyőzhetetlen akadályok állanak előttünk, és hogy jobb lenne más tsatázó helyre kényszeríteni az ellenséget, mintsem oly helyen megütközni vele, melly nékie igen kedvező volna. Azonközben egyéberánt is azon kellett iparkodnom, hogy időt nyerhessek a' hadi munkának halasztására, minthogy olyan tudósítást vettem vala kevéssel ezelő Gen. *Kaffarellitől*, hogy ő éppen seregeinek (az úgy nevezett északi ármádának) öszszegyűjtésekben foglalatoskodván, minden órán segítségemre fogna jönni. Ilyen állapotban maradtak a' körülállások néhány napokig; az ármádák is egymással szemben maradtak, mind addig, míg az Anglusok a' *Salamankai* erősségnek cstromlását ismét hathatósan elkezdték. Minthogy azonban a' Fr. ármádia is közel feködött a' városhoz, naponként tudósítást kaptam abból jeladások által az erősségeknek állapotjok felől. Jun. 25-dikán és 27-dikén azt adták tudtomra a' jelek, hogy még csak öt napokig védekezhetik magokat. Én ekkor azonnal arra határoztam magamat, hogy a' *Tornes* vizén általmenvén, ennek bal partján dolgozzak. Az *Albai* erősség, mellynek megtartására jó gondom volt, nagyon könnyítette általmeneteletem; tartalékjaim számára is igen jó hely volt ott. Junius' 29-dikét határoztam vala a' vízen való általmenetre. —

„Az ellenség azonközben a' maga tüzét Jun. 27-dikén kettőztette a' *Salamankai* erősségek ellen, 's azokat, az őrző seregnek igen messze üzött ellentállására réá unván, tüzes golyóbisok által kezdette lövöldöztetni. Szerentsétlenségünkre sok száraz fa volt a' letépetett házakból odarakatniatva, a' melly meggyuladván hirtelenséggel az egész várban elterjedett a' rettenetes tűz. A' vitéz őrző sereg nem álhatott egyszermind az ellenségnek is a' tűznek is ellene, a' melly az ő oltalmazó készületeit, magazinumait, és eleségit egyszerre semmivé tette, és a' sereget legrettegetesebb állapotra juttatta. Tehát feladni kényszerítetett magát az ellenség' tetizésire, minekutánna azt a' ditsősséget meg nyerte magának, hogy az ellenségnek két reá való rohanását vissza verte, és néki 1300, az az, még egyszer annyi emberekből álló kárt tett, a' mennyiből maga ezen őrző sereg állott. Ez a' dolog Jun. 28-dikán délben történt.“ —

(A' többi következik.)

Ezen tudósítást Marschal *Marmont*, mint-hogy a' jobb-karját a' golyóbis öszsze rontotta, a' bal kezivel suscribálta. A' rajta kívül meg sebesedett Fr. Generálisoknak neveik, *Bonnet*, *Clauzel*, és *Menne*. Elestek Gen. *Ferey*, *Thomieres*, és *Desgraviers*.

A' *Salamankai* ütküzet után következett történetekről ígyszól a' *Monitör*: — „*Josef Napoleon* Király ő Catholicus Felsége, kinek fő vezérlése alatt vannak a' Spanyol Országban lévő minden Frantzia ármádák, az Angliai ármádának első mozdulásai után azonnal arra határozta magát, hogy a'

közép armádához tartozó seregeket azonnal mind össze gyűjtse, oly véggel, hogy a' Raguzai Hertzeg (*Marmont* Marschal) ő Exc.ája armádájával együtt az ellenségnek eleibe menjen. Julius' 20-dikáig már valósággal össze is gyűjtött vala ő Felsége jó számú sereget, mellyel Jul. 21. dike és 24. dike között *Arvalóig* előnyomolt. Hanem minthogy a' másik armádának hátrálása már meg esett vala előbb, hogy sem ő Felsége magát azzal össze tsatólhatta volna: tehát meg kellett ő Felségének elégedni azzal, hogy a' Lord *Wellington* armádáját tartóztassa, a' melly ezen diversió által jól véghez is ment. Hanem, minthogy már most az ellenséges armádának nagyobb része ő Felsége ellen fordult, tehát jónak találta ő F. ge leg előbb is *Madrid*' fedezésire menni, onnét a' maga szolgálatjához leg közelébb lévő személyeket, valamint szintén a' fontosabb dolgokat eltávoztatni. Egy ilyen szállítvány a' *Darmagnac* és *Palombini* osztályaiaktól fedeztetvén, *Valenciába* már szerentséssen megérkezett, A' Király' fő hadi szállása August. 18. dikán *Villa-Robledóban* vólt az *Andaluziából* *Cuenca* (Kuenza) felé menő ország útban. A' vólt az ő Felsége szándéka, hogy itt lévő seregeit, mint a' környülálások kívánni fogják, vagy a' Déli, vagy pedig az *Arragoniai* armádával össze tsatolja, hogy az Anglusokat jó következással meg támadhassa."

Egyéb Párisi újságok erőssítik, hogy az *Arragoniai* armáda' vezére Marschal *Suchet* a' maga seregeit össze gyűjtvén, útját *Alicante* felé vette, és hogy *Valentzia* tartományában még mind tartott a' tsendesség.